

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

Görüşlerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

İYİ UYGULAMA REHBERİ

İKLİMLE BAĞLANTILI FİNANSAL RİSKLERİN BANKALARCA ETKİN YÖNETİMİNE İLİŞKİN REHBER TASLAĞI

BİRİNCİ KISIM

Genel İlkeler

Amaç, Dayanak ve Kapsam

1. Bu Rehberin amacı, 11/07/2014 tarihli ve 29057 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin “Risk yönetiminin amacı ve risk yönetim sisteminin tesisi” başlıklı 35 inci maddesi çerçevesinde, bankaların maruz kaldıkları veya kalacakları iklimle bağlantılı finansal risklerini etkin bir şekilde yönetilebilmelerini teminen oluşturulacak ve/veya yürütülecek politika, süreç ve faaliyetler ile üst yönetim de dâhil olmak üzere bankadaki görev ve sorumluluklara ilişkin iyi uygulamalara esas teşkil edecek ilkelerin belirlenmesidir.
2. Bu Rehber, 19/10/2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 93 üncü maddesine ve 22/07/2006 tarihli ve 26236 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi uygulama rehberleri” başlıklı 7/A maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.
3. Bu Rehberdeki ilkeler, bankaların büyüklüğü, kurumsal yapıları ve faaliyetlerinin kapsamı ve karmaşıklığı dikkate alınarak orantılı bir şekilde uygulanır.
4. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal risklerin aktarım kanalları, ekonomi ve finans sektörü üzerindeki etkisinin karmaşıklığı, iklim değişikliği ile ilgili belirsizlikler ile fiziksel riskler ve geçiş riskleri arasındaki olası etkileşimlerle sınırlı olmamak üzere kendine özgü özelliklerini dikkate almalıdır.
5. İklîmle bağlantılı finansal risklere ilişkin belirsizlikler nedeniyle bankaların risk yönetimi kapasitelerini geliştirmek için ihtiyatlı ve dinamik bir yaklaşım benimsemeleri beklenmektedir.
6. Bankalar, karşılaştıkları risklerle orantılı olarak iklimle bağlantılı finansal riskleri yönetmek için gerekli uzmanlığı ve uygun kaynakların sürekliliğini sağlamalıdır.

Tanımlar

7. Bu Rehberde yer alan;

- a) Aktarım kanalları: Fiziksel risk ve geçiş riski faktörlerinin; borçlunun ödeyebilme gücü, varlık veya teminat değerlemeleri veya makroekonomik faktörler aracılığıyla, doğrudan veya dolaylı olarak, banka mali bünyesini etkileyerek finansal riskler doğurmasını sağlayan nedensellik bağlantısını,
- b) Akut riskler: İklim değişikliğinin sonucu olarak şiddeti giderek artan ve etkisini kısa süre içinde gösteren dolu, sel, toprak kaymaları veya orman yangını gibi doğa ile bağlantılı olayların oluşturduğu riskleri,
- c) Dolaylı etkiler: Kronik risklerden kaynaklanan çölleşme, su kıtlığı, toprak kalitesinin bozulması gibi çevreyi, ekonomiyi ve insan hayatını olumsuz etkileyen gelişmeleri,
- ç) Fiziksel riskler: İklim değişikliğinden kaynaklanan doğa olaylarının şiddeti, sıklığı ve etkisi vasıtasıyla doğurduğu, akut ve kronik olarak ikiye ayrılan riskleri,
- d) Fiziksel risk faktörleri: Fiziksel riskleri oluşturan, artıran veya azaltan, iklim değişikliğinden kaynaklanan doğa olayları sonucu ortaya çıkan faktörleri,

- e) Geçiş riskleri: Düşük karbon ekonomisine uyum süreci nedeniyle ortaya çıkan ilave vergi yükü, üretim veya dış ticaret kısıtlamaları gibi ekonomik süreçlerle ilgili gelişmelerden kaynaklanan riskleri,
- f) Geçiş riski faktörleri: Geçiş risklerini oluşturan, artıran veya azaltan düşük karbonlu bir ekonomiye geçişi hızlandırma, yavaşlatma veya kesintiye uğratma potansiyeline sahip ulusal veya uluslararası politika, düzenleme, teknoloji ve müşteri duyarlılığı değişiklikleri gibi faktörleri,
- g) İklimle bağlantılı finansal riskler: Fiziksel risk ve geçiş riski faktörlerinin; borçlunun ödeyebilme gücü, varlık veya teminat değerlemeleri veya makroekonomik faktörler aracılığıyla, doğrudan veya dolaylı olarak, banka mali bünyesini etkilemesi sonucunda bankaların maruz kaldığı finansal riskleri,
- ğ) İklim riskleri: Fiziksel risklerden ve geçiş risklerinden oluşan, iklim değişikliği ile ilgili riskleri,
- h) Kronik riskler: İklim koşullarındaki uzun vadeli değişimler sonucu oluşan ortalama hava sıcaklıklarının artması, yağış düzeninin değişmesi, deniz seviyelerinin yükselmesi gibi etkisi zamana yayılan olayların oluşturduğu riskleri,
- ı) Risk yönetimi çerçevesi: Genel kurumsal yönetim çerçevesinin bir parçası olarak, üst yönetimin bankanın stratejisi ve risk yaklaşımı hakkında, bankanın stratejisine göre belirlenen risk iştahına ve risk limitlerine uyumun sağlanmasına ve izlenmesine, risklerin tanımlanmasına, ölçülmesine, yönetilmesine ve kontrol edilmesine yönelik olarak oluşturduğu ve kararlar aldığı yapıyı,
- i) Üst düzey yönetim: Banka genel müdür ve genel müdür yardımcıları, iç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticileri ile başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, danışmanlık birimleri dışındaki birimlerin, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan yöneticilerini,
- j) Üst yönetim: Banka yönetim kurulu ile üst düzey yönetimi,

ifade eder.

İKİNCİ KISIM

İklimle Bağlantılı Finansal Risklerin Yönetimi İçin İlkeler

Kurumsal yönetim

İlke 1- Bankalar, iklimle bağlantılı risk faktörlerinin bankanın faaliyetleri ve faaliyetlerin yürütüldüğü ortamlar üzerindeki potansiyel etkisini anlamak ve değerlendirmek amacıyla etkin bir süreç geliştirmeli ve uygulamalıdır. Bankalar, farklı zaman dilimlerinde ortaya çıkabilecek iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri dikkate almalı ve bu riskleri iş stratejilerine ve risk yönetimi çerçevelerine dâhil etmelidir.

8. Bankalar, iş stratejilerini geliştirirken ve uygularken önemli fiziksel risk ve geçiş riski faktörlerini dikkate almalıdır. Söz konusu risklerin kısa, orta ve uzun vadede bankanın iş modeline etkisi değerlendirilirken, bu risklerin bankanın hedeflerine ulaşma kabiliyetine olası etkileri ile iklimle bağlantılı risk faktörlerinin bir sonucu olarak bankanın faaliyet gösterdiği ekonomik ve finansal ortam ile rekabet ortamında meydana gelen yapısal değişiklikler sebebiyle maruz kaldığı riskleri de anlamalı ve değerlendirmelidir. Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetim sürecin ilgili aşamalarına dâhil edilmeli ve yönetim kurulu tarafından belirlenen yaklaşım bankanın yöneticilerine ve çalışanlarına açık bir şekilde iletilmelidir.

9. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetim, iklimle bağlantılı önemli finansal risklerin bankanın iş stratejisine ve risk yönetimi çerçevesine dâhil edilmesinin; bankanın iş ve risk stratejileriyle, hedefleriyle, değerleriyle ve uzun vadeli çıkarlarıyla uyumlu olması gereken ücretlendirme politikalarında değişiklik yapılmasını gerektirebileceğini değerlendirmelidir.

10. Bankaların risk yönetimi çerçevesi, iklimle bağlantılı olarak belirlenen amaç ve hedefleriyle tutarlı olmalıdır. Bu kapsamda üst yönetim, banka stratejilerinin ve risk iştahının iklimle bağlantılı olarak kamuya açıklanan stratejiler ve taahhütlerle tutarlı olmasını sağlamalıdır.

İlke 2- Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetim, iklimle bağlantılı finansal risklerin yönetimi için üyelerin ve/veya komitelerin sorumluluklarını açık bir şekilde belirlemeli ve iklimle bağlantılı finansal riskleri etkili bir şekilde gözetmelidir. Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetim bankanın organizasyonel yapısında iklimle bağlantılı finansal risklerin yönetimine ilişkin sorumlulukları belirlemelidir.

11. İklitle bağlantılı önemli finansal risklerin bankanın stratejisinin ve risk yönetimi çerçevesinin bir parçası olarak uygun şekilde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla yönetim kurulu üyelerinin ve/veya komitelerin iklimle bağlantılı finansal riskleri yönetme konusundaki sorumlulukları açıkça belirlenmelidir.

12. Bankalar, yönetim kurulunun ve üst düzey yönetimin iklimle bağlantılı finansal riskler konusunda yeterli bilgiye sahip olmasını ve üst düzey yönetimin bu riskleri yönetmek için yeterli düzeyde beceri ve deneyime sahip olmasını sağlamalıdır. Bankalar gerektiğinde, banka içi eğitim vermek veya uzman kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle yönetim kurulunun ve üst düzey yönetimin iklimle bağlantılı konularda yeterli bilgiye sahip olmasını sağlamalı ve kurumsal kapasitelerini geliştirmelidir.

13. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal risklerin tespit edilmesi ve yönetilmesi ile ilgili yetki ve sorumlulukları açık bir şekilde belirlemeli ve ilgili fonksiyonların ve iş birimlerinin iklimle bağlantılı finansal risklerin yönetimine ilişkin sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için yeterli kaynağa ve uzmanlığa sahip olmalarını sağlamalıdır. Bu konuya özgü birimlerin kurulması halinde, bu birimlerin sorumlulukları ve mevcut yönetim yapısıyla etkileşimleri açıkça belirlenmelidir.

İlke 3- Bankalar iklimle bağlantılı finansal risklerin etkin bir şekilde yönetilmesini sağlamak için banka genelinde uygulanacak politikaları, prosedürleri ve kontrolleri uygulamaya koymalıdır.

14. İklitle bağlantılı önemli finansal risklerin yönetimi, ilgili tüm fonksiyonlar ve iş birimlerinin politikalarına, süreçlerine ve kontrollerine dâhil edilmelidir.

İç sistemler

İlke 4- Bankalar iklimle bağlantılı önemli finansal risklerin sağlam, kapsamlı ve etkili bir şekilde tespit edilmesini, ölçülmesini ve azaltılmasını sağlamak amacıyla iklimle bağlantılı finansal riskleri üçlü savunma hattı boyunca iç sistemlerine dâhil etmelidir.

15. İç sistemler kapsamında, üçlü savunma hattı boyunca iklimle bağlantılı sorumluluklar ve söz konusu sorumluluklara ilişkin görevlendirmeler ve raporlama süreçleri belirlenmelidir.

16. Birinci savunma hattında, müşteri edinimi, kredi başvurusu, kredi tahsisi, yeni ürün veya iş onayı gibi süreçlerde, devam eden müşteri ilişkilerinde ve müşteriye ilişkin izleme faaliyetlerinde iklimle bağlantılı risk değerlendirmeleri yapılması esastır. Birinci savunma hattındaki personel, iklimle bağlantılı finansal risklerin ortaya çıkma ihtimalini tespit edebilmek için yeterli farkındalığa ve bilgiye sahip olmalıdır.

17. İkinci savunma hattında yer alan risk yönetimi fonksiyonu, birinci savunma hattından bağımsız olarak iklimle bağlantılı finansal risklerin değerlendirilmesi ve izlenmesinden sorumlu olmalıdır. Bu kapsamda, birinci savunma hattı tarafından yapılan ilk değerlendirme sorgulanmalı, ikinci savunma hattında yer alan uyum fonksiyonunca da geçerli kural ve düzenlemelere uyulması sağlanmalıdır.

18. Üçüncü savunma hattı olan iç denetim fonksiyonu nesnel incelemeler yapmak suretiyle, metodoloji, iş ve risk profilindeki değişikliklerin yanı sıra iklimle bağlantılı finansal risklere ilişkin temel verilerin kalitesindeki değişiklikleri de dikkate alarak iç kontrol çerçevesi ile risk

yönetimi çerçevesinin etkinliği hakkında bağımsız bir gözden geçirme kalite güvencesi fonksiyonu üstlenmelidir.

Sermaye ve likidite yeterliliği

İlke 5- Bankalar iklimle bağlantılı finansal riskleri tanımlamalı, sayısal olarak ölçmeli ve önemli olarak değerlendirilenleri, uygun olduğu ölçüde stres testlerini de kapsayacak şekilde içsel sermaye ve likidite yeterliliği değerlendirme süreçlerine dâhil etmelidir.

19. Bankalar, iklimle bağlantılı gerçekleşebilecek finansal risklerin özkaynaklar üzerindeki etkisini sermaye planlamalarında dikkate alacak süreçler geliştirmelidir. Bankalar iklimle bağlantılı finansal risklerden zaman içinde önemli olabilecek ve özkaynaklarını (risk türleri göre etkileri üzerinden) olumsuz etkileyebilecek riskleri içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecine dâhil etmelidir.

20. Bankalar, hem olağan koşullar hem de şiddetli ancak makul senaryoları içeren stres koşulları altında, iklimle bağlantılı finansal risklerin net nakit çıkışları ve likidite tamponları üzerindeki azaltıcı etkisini değerlendirmelidir. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal risklerden zaman içinde önemli olabileceğini ve likiditelerini olumsuz etkileyebileceğini değerlendirdikleri riskleri içsel likidite yeterliliği değerlendirme sürecine dâhil etmelidir.

21. İklimle bağlantılı finansal risklerden zaman içinde önemli olabileceği değerlendirilenlerin bankaların içsel sermaye ve likidite yeterliliği değerlendirme süreçlerinde dikkate alınarak (uygunluğu ölçüsünde), bankanın iş modeli, risk profili ve iş stratejisi ile ilgili olan fiziksel risklerinin ve geçiş risklerinin, bankanın mali bünyesinin şiddetli ve makul senaryolar altında değerlendirilebilmesini teminen stres testlerine dâhil edilmesi gerekmektedir.

22. İklimle bağlantılı finansal risklerin analizinde kullanılan metodoloji zaman içinde geliştikçe ve veri kalitesi ve çeşitliliği arttıkça, anılan riskler bankanın içsel sermaye ve likidite yeterlilik değerlendirme süreçlerine dinamik bir yaklaşımla dâhil edilmesi gerekebilecektir. Bu amaçla, bankalar risk değerlendirme süreçlerinde aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmalıdır:

- a) Bankanın mali bünyesini önemli ölçüde bozabilecek iklimle bağlantılı riskleri tespit etmek,
- b) İklimle bağlantılı finansal risklere maruz kalma durumunu ölçmek için temel risk göstergeleri ve ölçütleri geliştirmek,
- c) İklimle bağlantılı finansal riskler ile kredi ve likidite riskleri gibi, finansal risk türleri arasındaki bağlantıları değerlendirmek.

Risk yönetimi süreci

İlke 6- Bankalar özkaynak ve likidite düzeyleri dâhil, finansal durumlarını önemli ölçüde etkileyebilecek iklimle bağlantılı finansal risklerin tamamını tespit etmeli, izlemeli ve yönetmelidir. Bankaların risk iştahı ve risk yönetimi çerçeveleri iklimle bağlantılı maruz kaldıkları veya kalabilecekleri tüm önemli finansal riskleri dikkate almalı ve bankalar bu riskleri tespit etmek, ölçmek, izlemek ve yönetmek için güvenilir bir yaklaşım oluşturmalıdır.

23. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetim, iklimle bağlantılı önemli finansal risklerin bankanın risk iştahı çerçevesinde açıkça belirlenmesini ve dikkate alınmasını sağlamalıdır.

24. Bankalar, risk yönetimi çerçevelerinin tüm önemli risklerin bütüncül bir bakış açısıyla dikkate alınması gerektiğini göz önünde bulundurarak iklimle bağlantılı finansal riskleri kapsamlı ve düzenli olarak değerlendirmeli, önemlilik için net tanımlar ve eşikler belirlemelidir. İklimle bağlantılı finansal riskleri risklerin, özellikle faaliyet kolu, sektör ve coğrafi bölge kaynaklı yoğunlaşma risklerini de içermesine dikkat edilmelidir. Bankalar diğer önemli risklerde olduğu gibi, iklimle bağlantılı önemli finansal risklerin etkin yönetimi için rutin risk izleme sistemlerine ve tespit edilen sorunların gerektirdiği ilgili üst birimlere aktarım süreçlerine uygun temel risk göstergeleri geliştirmelidir.

25. Bankalar, uygun olduğu hallerde, iklimle bağlantılı finansal risklerden dolayı kredi riski, piyasa riski, likidite riski ve operasyonel riskler bakımından maruz kaldıkları riskler için içsel risk limitleri oluşturma gibi yöntemlerle risk azaltımına yönelik tedbirler almalıdır.

26. Bankalar iklimle bağlantılı finansal risklerin diğer finansal riskler üzerindeki etkisinin belirlenmesine yönelik aktarım kanallarına ilişkin gelişmeleri izlemeli ve ilave aktarım kanallarının belirlenmesi durumunda risk faktörlerinin diğer önemli riskler üzerindeki etkilerini tespit etmeye ve mümkün olduğunca yönetmeye çalışmalıdır.

İzleme ve raporlama

İlke 7- İklimle bağlantılı finansal riskler, risk verisi toplama ve içsel risk raporlama uygulamalarında dikkate alınmalıdır. Yönetim kurulu ile üst düzey yönetimin iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri düzenli olarak takip edebilmesini ve bunlara ilişkin etkili karar alabilmesini teminen içsel raporlama sistemleri zamanında ve doğru bilgi üretme kapasitesine sahip olmalıdır.

27. Bankaların risk verisi toplama süreçleri, maruz kalınan risklerin, risk yoğunlaşmalarının ve ortaya çıkan risklerin belirlenmesini ve raporlanmasını kolaylaştırmak amacıyla, iklimle bağlantılı finansal risk verisinin toplanmasını içermelidir. Bankalar, konsolidasyona tabi ortaklıkları genelinde iklimle bağlantılı finansal risk verisini toplayan ve bir araya getiren genel veri yönetimi sistemleri ve bilgi sistemlerine sahip olmalı ve toplulaştırılan verinin doğru ve güvenilir olmasını sağlayan süreçler oluşturmaktadır. Bankalar, iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri değerlendirmek için gerekli veriyi belirlemeyi, toplamayı, temizlemeyi ve merkezileştirmeyi mümkün kılmak için veri altyapısına yatırım yapmalı ve uygun durumlarda mevcut sistemlerini geliştirmelidir.

28. Bankalar, geçiş stratejilerini ve risk profillerini daha iyi anlamak için müşteriler ve karşı taraflarla aktif olarak iletişim kurmalı ve mümkün olduğu ölçüde ek veri toplamalıdır. İklimle bağlantılı finansal riskler ile ilişkili güvenilir veya karşılaştırılabilir verinin mevcut olmadığı durumlarda, içsel raporlamalarında bir ara adım olarak makul varsayımlara dayalı temsili veriler alternatif olarak kullanılabilir.

29. Raporlamalar zamanında yapılmalı ve raporlar düzenli olarak güncellenmelidir. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal risklerin değişen doğasını da göz önünde bulundurarak, içsel risk raporlarını güncellemek için uygun zaman aralıkları belirleyebilir.

30. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal riskleri değerlendirmek, izlemek ve raporlamak için niteliksel ve/veya niceliksel ölçütler veya göstergeler geliştirmelidir. İklimle bağlantılı risk verisinin değerlendirilmesini kısıtlayan durumlar içsel raporlama kapsamında açıklanmalıdır.

Kredi riskinin kapsamlı yönetimi

İlke 8- Bankalar iklimle bağlantılı risk faktörlerinin kredi riski üzerindeki etkisini dikkate almalı ve kredi riski yönetim süreçlerinin iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri dikkate almasını sağlamalıdır.

31. Bankalar, iklimle bağlantılı önemli kredi risklerini dikkate almak için açıkça belirlenmiş kredi politika ve süreçlerine sahip olmalıdır. Kredi politika ve süreçleri, iklimle bağlantılı önemli risk faktörlerinin kredi riski (karşı taraf kredi riski dâhil) üzerindeki etkilerini zamanında tespit etmeyi, ölçmeyi, değerlendirmeyi, izlemeyi, raporlamayı, yönetmeyi ve azaltmayı amaçlayan ihtiyatlı politikaları ve süreçleri içermelidir. Bankalar, iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri müşteri edinimi süreçlerine ve müşterilerin risk profillerinin sürekli izlenmesinin bir parçası olarak müşteri durum tespit değerlendirmeleri de dâhil olmak üzere tüm kredi yaşam döngüsüne dâhil etmelidir.

32. Bankalar, iklimle bağlantılı finansal risklerle ilişkili risk türleri içindeki ve arasındaki yoğunlaşmaları tanımlamalı, ölçmeli, değerlendirmeli, izlemeli, raporlamalı ve yönetmelidir.

Bankalar iklimle bağlantılı risklerin daha yüksek olduğu coğrafi bölge ve sektörlerle yönelik riskin yoğunlaşmasını değerlendirmek ve izlemek için ölçütler veya ısı haritaları kullanabilir.

33. Bankalar, iklimle bağlantılı önemli kredi risklerini kontrol etmek veya en aza indirmek için risk azaltım seçeneklerini değerlendirmelidir. Yapılacak uygulamalar arasında, kredi tahsis kriterlerinin değiştirilmesi, hedef müşteri kitlesiyle etkileşiminin kurulması, daha kısa vadeli kredilerin kullandırılması, daha düşük kredi-değer oranları belirlenmesi veya varlık değerlemelerinde kullanılacak iskonto oranlarının daha ihtiyatlı bir şekilde uygulanması gibi kredi kısıtlamaları getirilmesini içerebilir. Bankalar, iş stratejileri veya risk iştahları ile uyumlu olmayan şirketler, sektörler, coğrafi bölgeler veya ürün ve hizmet gruplarından olan risklerine ilişkin limitler belirleyebilir veya bu risklere uygun risk azaltım teknikleri uygulayabilir.

Piyasa riski, likidite riski, operasyonel risk ve diğer risklerin kapsamlı yönetimi

İlke 9- Bankalar iklimle bağlantılı risk faktörlerinin piyasa riski pozisyonları üzerindeki etkisini anlamalı ve iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri piyasa riski yönetim sistemleri ve süreçlerine dâhil etmelidir.

34. Bankalar, iklimle bağlantılı risk faktörlerinin portföylerinde yer alan finansal araçların değerini nasıl etkileyebileceğini belirlemeli, portföylerindeki zarar olasılığını ve artan volatilitiyi değerlendirmeli ve ilgili etkileri kontrol etmek veya azaltmak için gerekli süreçler oluşturmalıdır.

35. Piyasa riski kapsamında, iklimle bağlantılı finansal risklerin alım satım hesaplarıyla olan ilişkisini daha iyi anlamak ve değerlendirebilmek amacıyla ani şok içeren senaryo analizleri kullanılabilir. Bu tür bir senaryo örneğin, iklimle bağlantılı risklere maruz kalan varlıkların likiditesindeki değişkenlikleri ve riske konu varlıkların makul bir şekilde elden çıkarılabilme hızındaki değişkenliklere ilişkin varsayımları dikkate alabilir.

36. Bankalar iklimle bağlantılı finansal risklerin piyasa değeri üzerindeki etkisini değerlendirirken, riskten korunma araçlarının mevcudiyetinin ve bunların fiyatlamasının düzensiz geçiş ihtimali de dahil olmak üzere farklı iklim ve geçiş koşullarında nasıl değişebileceğini göz önünde bulundurabilir.

İlke 10- Bankalar iklimle bağlantılı risk faktörlerinin likidite riski üzerindeki etkisini anlamalı ve likidite riski yönetim süreçlerinin iklimle bağlantılı önemli finansal riskleri dikkate almasını sağlamalıdır.

37. İklimle bağlantılı finansal risklerin, net nakit çıkışları (kredi limitlerinin fazla kullanımı ve mevduat çekilişlerinin artması gibi) veya likidite tamponlarını oluşturan varlıkların değeri üzerindeki etkilerini değerlendirmelidir. Önemli ve uygun olduğu durumlarda, banka bu etkileri likidite tamponlarının kalibrasyonuna ve likidite riski yönetim çerçevelerine dâhil etmelidir.

İlke 11- Bankalar iklimle bağlantılı risk faktörlerinin operasyonel riskler üzerindeki etkisini anlamalı ve risk yönetimi süreçlerinin iklimle bağlantılı önemli riskleri dikkate almasını sağlamalıdır. Bankalar ayrıca iklimle bağlantılı risk faktörlerinin diğer riskler üzerindeki etkisini anlamalı ve önemli olduğu durumlarda bu riskleri hesaba katmak için gerekli önlemleri almalıdır. Bunlara stratejik risk, itibar riski ve yasal risklerinin yanı sıra iklime duyarlı yatırımlar ve işlerle ilgili sorumluluk risklerinde artışa yol açabilecek iklimle bağlantılı risk faktörleri de dâhil edilmelidir.

38. Bankalar, iklimle bağlantılı risk faktörlerinin önemli operasyonları sürdürme kabiliyetleri de dâhil olmak üzere genel olarak operasyonları üzerindeki etkisini değerlendirmelidir. Bankaların fiziksel risk faktörlerinin iş sürekliliğini nasıl etkileyebileceğini analiz etmeleri ve iş sürekliliği planlarını geliştirirken iklimle bağlantılı önemli riskleri dikkate almaları beklenmektedir.

39. Bankalar, iklimle bağlantılı risk faktörlerinin stratejik risk, itibar riski, uyum riski ve sorumluluk riski gibi diğer riskler üzerindeki etkisini değerlendirmeli ve önemli olduğu

durumlarda bu tür riskleri risk yönetimi ve strateji belirleme süreçlerinin bir parçası olarak dikkate alınmalıdır.

Senaryo analizi

İlke 12- Bankalar, uygun olduğu ölçüde, iklimle bağlantılı olası gelişmeler karşısında iş modellerinin ve stratejilerinin dayanıklılığını değerlendirmek ve iklimle bağlantılı risk faktörlerinin genel risk profillerine etkisini belirlemek amacıyla stres testi de dâhil olmak üzere, senaryo analizinden faydalanmalıdır. Bu analizlerde ilgili zaman aralığı boyunca fiziksel riskler ve geçiş riskleri, kredi riski, piyasa riski, likidite riski ve operasyonel risk yaratan etkenler olarak değerlendirilmelidir.

40. İklim senaryo analizinin hedefleri, bankanın yönetim kurulu ve üst yönetimi tarafından belirlenen genel iklim riski yönetimi hedeflerini yansıtmalıdır. Bu hedefler, bunlarla sınırlı kalmamak üzere, aşağıdaki örnekleri içerebilir:

- a) İklim değişikliğinin ve düşük karbonlu ekonomiye geçişin, bankanın stratejisi ve iş modelinin dayanıklılığı üzerindeki etkilerinin araştırılması,
- b) Bankayı ilgilendiren iklimle bağlantılı risk faktörlerinin belirlenmesi,
- c) İklimle bağlantılı risklere duyarlılığın ölçülmesi ile risklerin analiz edilmesi ve potansiyel zararların tahmin edilmesi,
- ç) İklim riski yönetimindeki veriye ilişkin sınırlamalar ile metodolojik sınırlamaların belirlenmesi,
- d) Risk azaltım teknikleri de dâhil olmak üzere bankanın risk yönetimi çerçevesinin yeterliliği hakkında bilgi verilmesi.

41. Senaryo analizi, iklimle bağlantılı finansal riskleri yansıtmalı ve bankanın iş modeli, risk profili ve iş stratejisi ile ilgili fiziksel ve/veya geçiş risklerini içermelidir. Senaryolar, uygun olduğu ölçüde sıcaklık artışı gibi iklimsel değişimlerle veya karbon vergisi gibi ekonomik koşullarla ilgili olası gelişmeleri kapsamalıdır. Banka, seçilen senaryoların ve varsayımların (bilançoya ilişkin varsayımlar gibi) potansiyel faydalarını ve sınırlamalarını dikkate almalıdır.

42. Bankalar, büyüklükleri, iş modelleri ve karmaşıklıkları ile orantılı olarak iklim senaryo analizi yapmak için yeterli kapasite ve uzmanlık oluşturmalıdır. Daha büyük ve daha karmaşık bankaların daha gelişmiş analitik kapasiteye sahip olması beklenmektedir.

43. Senaryo analizi, farklı risk yönetimi hedeflerini dikkate alarak kısa vadeden uzun vadeye kadar çeşitli zaman dilimlerini kullanmalıdır. Örneğin, daha kısa vadeli zaman dilimleri, bir bankanın tipik iş planlama sürecinde riskin belirginleşmesini daha düşük bir belirsizlik seviyesinde analiz etmek için kullanılabilir. Daha yüksek düzeyde belirsizlik taşıyan daha uzun vadeli zaman dilimleri ise mevcut stratejilerin ve iş modellerinin ekonomideki, finansal sistemdeki veya risk dağılımındaki yapısal değişikliklere karşı dayanıklılığını değerlendirmek için kullanılabilir.

44. İklim senaryo modelleri, çerçeveleri ve sonuçları, iç ve/veya dış uzmanlar tarafından değerlendirilmeli ve düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 24.12.2021 tarih ve 9999 sayılı Kararı ile kabul edilmiş, 27/12/2021 tarihinde Kurumumuz internet sitesinde yayımlanarak kamuoyuna duyurulmuş olan Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı'nda, Kurumumuzun sürdürülebilir finans alanındaki misyonu *"Bankacılık sektörü üzerindeki etkileri dolayısıyla finansal istikrarı tehdit edebilecek çevresel ve sosyal riskleri en aza indirmek ve düşük karbon ekonomisine geçişin finansmanında bankacılık sektörü için yönlendirici, kolaylaştırıcı, teşvik edici ve eğitici bir rol oynamaktır."* şeklinde belirlenmiştir. Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planında bu misyonun gerçekleştirilmesi için;

1. İklim değişikliği sürecinde karşılaşılan finansal risklerin etkin şekilde yönetilmesi,
2. Sürdürülebilir finansmanın geliştirilmesi,
3. Sürdürülebilir finans alanında ilgili taraflarla işbirliğinin artırılması,

olarak belirlenen üç stratejik amaca odaklanılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu stratejik amaçların gerçekleştirilmesi için hazırlanan 6 hedef ve 21 eylemin yer aldığı Türk Bankacılık Sürdürülebilirlik Stratejisi Eylem Planı (2022-2025) da söz konusu Stratejik Planın bir parçası olarak kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Bu kapsamda, bahse konu Eylem Planında yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi için bankaların maruz kaldıkları veya kalacakları iklimle bağlantılı finansal risklerini etkin bir şekilde yönetebilmelerini teminen oluşturulacak ve/veya yürütülecek politika, süreç ve faaliyetler ile bankadaki görev ve sorumluluklara ilişkin iyi uygulamalara esas teşkil edecek ilkelerin belirlenmesi amacıyla, Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından Haziran 2022 tarihinde yayımlanan *"Principles for the Effective Management and Supervision of Climate-related Financial Risks"* doküman esas alınmak suretiyle *"İklimle Bağlantılı Finansal Risklerin Bankalarca Etkin Yönetimine İlişkin Rehber Taslağı"* hazırlanmıştır. Söz konusu Rehberdeki ilkelerin, bankaların büyüklüğü, kurumsal yapıları ve faaliyetlerinin kapsamı ve karmaşıklığı dikkate alınarak orantılı bir şekilde uygulanması öngörülmektedir.

Öte yandan, iklimle bağlantılı risklere ilişkin ihtiyatlı düzenleme çerçevesinin uluslararası alanda da yeni bir uygulama olduğu ve bankaların söz konusu Tebliğ Taslağı ile Rehber Taslağına uyum süreçlerinin makul bir zaman süresinde gerçekleşmesinin daha uygun olacağı hususları göz önünde bulundurularak Taslağın Haziran 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi öngörülmüştür.